

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ  
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര  
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ  
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര  
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

## ॥ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

കുന്ദകർണസ്യ രാവണം പ്രതി തത്കുകൃത്യനിമിത്തക  
ഉപാലംഭസ്തം സാന്ത്വയിത്വാ  
സ്വകീയയുദ്ധവിഷയകോത്സാഹസ്യ തേന പ്രകടനം ച

തസ്യ രാക്ഷസരാജസ്യ  
നിശമ്യ പരിഭേവിതം |  
കുന്ദകർണോ ബഭാഷേദം  
വചനം പ്രജഹാസ ച || 6.63.1 ||

ദൃഷ്ടോ ദോഷോ ഹി യോഽസ്മാഭിഃ  
പുരാ മന്ത്രവിനിർണയേ |  
ഹിതേഷ്യനഭിയുക്തേന  
സോഽയമാസാദിതസ്ത്വയാ || 6.63.2 ||

ശീഘ്രം ഖൽവഭ്യുപേതം ത്വാം  
ഫലം പാപസ്യ കർമണഃ |  
നിരയേഷ്യവ പതനം  
യഥാ ദൃഷ്ടകൃതകർമണഃ || 6.63.3 ||

പ്രഥമം വൈ മഹാരാജ  
കൃത്യമേതദചിന്തിതം |

കേവലം വീര്യദർപേണ

നാനുബന്ധോ വിചാരിതഃ || 6.63.4 ||

യഃ പശ്ചാത്പൂർവ്വകാർയാണി

കൂർയാദൈശ്വര്യമാസ്ഥിതഃ |

പൂർവ്വം ചോത്തരകാർയാണി

ന സ വേദ നയാനയൗ || 6.63.5 ||

ദേശകാലവിഹീനാനി

കർമാണി വിപരീതവത് |

ക്രിയമാണാനി ദുഷ്യന്തി

ഹവിഷ്യപ്രയതേഷ്വിവ || 6.63.6 ||

ത്രയാണാം പഞ്ചധാ യോഗം

കർമണാം യഃ പ്രപദ്യതേ |

സചിവൈഃ സമയം കൃത്വാ

സ സമ്യഗ് വർത്തതേ പഥി || 6.63.7 ||

യഥാഗമം ച യോ രാജാ

സമയം ച ചികീർഷതി |

ബുധ്യതേ സചിവൈർബുദ്ധ്യാ

സുഹൃദശ്ചാനുപശ്യതി || 6.63.8 ||

ധർമ്മമർഥം ഹി കാമം വാ

സർവ്വാൻ വാ രക്ഷസാം പതേ |

ഭജേത പുരുഷഃ കാലേ

ത്രീണി ദ്വന്ദ്വാനി വാ പുനഃ || 6.63.9 ||

ത്രിഷു ചൈതേഷു യശ്ചൈഷം

ശ്രുത്വാ തന്നാവബുധ്യതേ |

രാജാ വാ രാജമാത്രോ വാ

വൃർഥം തസ്യ ബഹുശ്രുതം || 6.63.10 ||

ഉപപ്രദാനം സാന്ത്വം ച

ഭേദം കാലേ ച വിക്രമം |

യോഗം ച രക്ഷസാം ശ്രേഷ്ഠ

താവുഭൗ ച നയാനയൗ || 6.63.11 ||

കാലേ ധർമാർഥകാമാൻ യഃ

സമ്മന്തര്യ സചിവൈഃ സഹ |

നിഷേവേതാത്മവാൻ ലോകേ

ന സ വ്യസനമാപ്നുയാത് || 6.63.12 ||

ഹിതാനുബന്ധമാലോക്യ

കുർവാത് കാർയമിഹാത്മനഃ |

രാജാ സഹാർഥതത്ത്വജ്ഞഃ

സചിവൈർബുദ്ധിജീവിഭിഃ || 6.63.13 ||

അനഭിജ്ഞായ ശാസ്ത്രാർഥമാൻ

പുരുഷാഃ പശുബുദ്ധയഃ |

പ്രാഗൽഭ്യാദ് വക്തുമിച്ഛന്തി

മന്ത്രിഷ്യന്തരീകൃതാഃ || 6.63.14 ||

അശാസ്ത്രവിദുഷാം തേഷാം

കാർയം നാഭിഹിതം വചഃ |

അർഥശാസ്ത്രാനഭിജ്ഞാനാം

വിപുലാം ശ്രിയമിച്ഛതാം || 6.63.15 ||

അഹിതം ച ഹിതാകാരം

ധാർഷ്ട്യാജ്ഞാപന്തി യേ നരാഃ |

അവശ്യം മന്ത്രബാഹ്യാസ്തേ  
കർതവ്യാഃ കൃത്യദൃഷ്ടകാഃ || 6.63.16 ||

വിനാശയന്തോ ഭർതാരം  
സഹിതാഃ ശത്രുഭിർബുധൈഃ |  
വിപരീതാനി കൃത്യാനി  
കാരയന്തീഹ മന്ത്രിണഃ || 6.63.17 ||

താൻ ഭർതാ മിത്രസങ്കാശാ -  
നമിത്രാൻ മന്ത്രനിർണ്ണയേ |  
വ്യവഹാരേണ ജാനീയാത്  
സചിവാനുപസംഹിതാൻ || 6.63.18 ||

ചപലസ്യേഹ കൃത്യാനി  
സഹസാനുപ്രധാവതഃ |  
ഛിദ്രമന്യേ പ്രപദ്യന്തേ  
ക്രൗഞ്ചസ്യ ഖമിവ ദ്വിജാഃ || 6.63.19 ||

യോ ഹി ശത്രുമവജ്ഞായ  
ആത്മാനം നാഭിരക്ഷതി |  
അവാപ്നോതി ഹി സോഽനർഥമാൻ  
സ്ഥാനാച്ച വ്യവരോപ്യതേ || 6.63.20 ||

യദുക്തമിഹ തേ പൂർവം  
പ്രിയയാ മേഽനുജ്ഞേന ച |  
തദേവ നോ ഹിതം വാക്യം  
യഥേച്ഛസി തഥാ കുരു || 6.63.21 ||

തത് തു ശ്രുത്വാ ദശഗ്രീവഃ  
കുംഭകർണസ്യ ഭാഷിതം |

ഭൂകുടീം ചൈവ സഞ്ചക്രേ  
 ക്രുദ്ധശൈനമഭാഷത || 6.63.22 ||

മാന്യോ ഗുരുരിവാചാർയഃ  
 കിം മാം ത്വമനുശാസസേ |  
 കിമേവം വാക്ശ്രമം കൃത്വാ  
 യദ് യുക്തം തദ് വിധീയതാം || 6.63.23 ||

വിഭ്രമാച്ചിത്തമോഹാദ് വാ  
 ബലവീർയാശ്രയേണ വാ |  
 നാഭിപന്നമിദാനീം യദ്  
 വ്യർഥാ തസ്യ പുനഃ കഥാ || 6.63.24 ||

അസ്മിൻ കാലേ തു യദ് യുക്തം  
 തദിദാനീം വിചിന്ത്യതാം |  
 ഗതം തു നാനുശോചന്തി  
 ഗതം തു ഗതമേവ ഹി || 6.63.25 ||

മമാപനയജം ദോഷം  
 വിക്രമേണ സമീകുരു |  
 യദി ഖൽവസ്തി മേ സ്നേഹോ  
 വിക്രമം വാധിഗച്ഛസി || 6.63.26 ||

യദി കാർയം മമൈതന്തേ  
 ഹൃദി കാർയതമം മതം |  
 സ സുഹൃദ് യോ വിപന്നാർഥം  
 ദീനമഭ്യുപപദ്യതേ || 6.63.27 ||

സ ബന്ധുര്യോഽപനീതേഷു  
 സാഹായ്യായോപകൽപതേ |

തമമൈവം ബ്രുവാണം സ  
വചനം ധീരദാരുണം || 6.63.28 ||

രുഷ്ടോഽയമിതി വിജ്ഞായ  
ശന്നൈഃ ശ്ലുക്ഷ്ണമുവാച ഹ |  
അതീവ ഹി സമാലക്ഷ്യ  
ഭ്രാതരം ക്ഷുഭിതേന്ദ്രിയം || 6.63.29 ||

കുംഭകർണം ശന്നൈർവാക്യം  
ബഭാഷേ പരിസാന്ത്യയൻ |  
ശൃണു രാജന്നവഹിതോ  
മമ വാക്യമരിന്ദമ || 6.63.30 ||

അലം രാക്ഷസരാജേന്ദ്ര  
സന്താപമുപപദ്യ തേ |  
രോഷം ച സമ്പരിത്യജ്യ  
സ്വസ്ഥോ ഭവിതുമർഹസി || 6.63.31 ||

നൈതൻമനസി കർതവ്യം  
മയി ജീവതി പാർഥിവ |  
തമഹം നാശയിഷ്യാമി  
യത് കൃതേ പരിതപ്യതേ || 6.63.32 ||

അവശ്യം തു ഹിതം വാച്യം  
സർവാവസ്ഥം മയാ തവ |  
ബന്ധുഭാവാദഭിഹിതം  
ഭ്രാതൃസ്നേഹാച്ച പാർഥിവ || 6.63.33 ||

സദ്യശം യച്ച കാലേഽസ്ഥിൻ  
കർതും സ്നേഹേന ബന്ധുനാ |

ശത്രുണാം കദനം പശ്യ  
ക്രിയമാണം മയാ രണേ || 6.63.34 ||

അദ്യ പശ്യ മഹാബാഹോ  
മയാ സമരമൂർധനി |  
ഹതേ രാമേ സഹ ഭ്രാത്രോ  
ദ്രവന്തീം ഹരിവാഹിനീം || 6.63.35 ||

അദ്യ രാമസ്യ തദ് ദൃഷ്ട്വാ  
മയാഽനീതം രണാച്ഛിരഃ |  
സുഖീ ഭവ മഹാബാഹോ  
സീതാ ഭവതു ദുഃഖിതാ || 6.63.36 ||

അദ്യ രാമസ്യ പശ്യന്തു  
നിധനം സുമഹത് പ്രിയം |  
ലങ്കായാം രാക്ഷസാഃ സർവേ  
യേ തേ നിഹതബാന്ധവാഃ || 6.63.37 ||

അദ്യ ശോകപരീതാനാം  
സ്വബന്ധുവധശോചിനാം |  
ശത്രാർയുധി വിനാശേന  
കരോമ്യശ്രുപ്രമാർജനം || 6.63.38 ||

അദ്യ പർവതസങ്കാശം  
സസൂര്യമിവ തോയദം |  
വികീർണം പശ്യ സമരേ  
സുഗ്രീവം പ്ലവഗേശ്വരം || 6.63.39 ||

കഥം ച രാക്ഷസൈരേഭി -  
ർമയാ ച പരിസാന്തിതഃ |

ജിഹ്വാംസുഭിർദാശരമിം

വ്യഥസേ ത്വം സദാനഘ || 6.63.40 ||

മാം നിഹത്യ കില ത്വാം ഹി

നിഹനിഷ്യതി രാഘവഃ |

നാഹമാത്മനി സന്താപം

ഗച്ഛേയം രാക്ഷസാധിപ || 6.63.41 ||

കാമം ത്വിദാനീമപി മാം

വ്യാദിശ ത്വം പരന്തപ |

ന പരഃ പ്രേക്ഷണീയസ്തേ

യുദ്ധായാതുലവിക്രമ || 6.63.42 ||

അഹമുത്സാദയിഷ്ടാമി

ശത്രുംസ്തവ മഹാബലാൻ |

യദി ശക്രോ യദി യമോ

യദി പാവകമാരുതൗ || 6.63.43 ||

താനഹം യോധയിഷ്ടാമി

കുബേരവരുണാവപി |

ഗിരിമാത്രശരീരസ്യ

ശിതശൂലധരസ്യ മേ || 6.63.44 ||

നർദതസ്തീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രസ്യ

ബിഭീയാദ് വൈ പുരന്ദരഃ |

അഥ വാ ത്യക്തശസ്ത്രസ്യ

മൃദ്നതസ്തരസാ രിപൂൻ || 6.63.45 ||

ന മേ പ്രതിമുഖഃ കശ്ചിത്

സ്ഥാതും ശക്തോ ജിജീവിഷുഃ |

നൈവ ശക്ത്യാ ന ഗദയാ  
നാസിനാ നിശിതൈഃ ശരൈഃ || 6.63.46 ||

ഹസ്താഭ്യാമേവ സംരഭ്യ  
ഹനിഷ്യാമി സവജ്രിണം |  
യദി മേ മുഷ്ടിഭവേഗം സ  
രാഘവോദ്യ സഹിഷ്യതി || 6.63.47 ||

തതഃ പാസ്യന്തി ബാണൗഘാ  
രുധിരം രാഘവസ്യ മേ |  
ചിന്തയാ തപ്യസേ രാജൻ  
കിമർഥം മയി തിഷ്ഠതി || 6.63.48 ||

സോഹം ശത്രുവിനാശായ  
തവ നിർയാതുമുദ്യതഃ |  
മുഞ്ച രാമാദ് ഭയം ഘോരം  
നിഹനിഷ്യാമി സംയുഗേ || 6.63.49 ||

രാഘവം ലക്ഷ്മണം ചൈവ  
സുഗ്രീവം ച മഹാബലം |  
ഹനൂമന്തം ച രക്ഷാഘ്നം  
യേന ലങ്കാ പ്രദീപിതാ || 6.63.50 ||

ഹരീംശ്ച ഭക്ഷയിഷ്യാമി  
സംയുഗേ സമുപസ്ഥിതേ |  
അസാധാരണമിച്ഛാമി  
തവ ദാതും മഹദ് യശഃ || 6.63.51 ||

യദി ചേന്ദ്രാദ് ഭയം രാജൻ  
യദി ചാപി സ്വയംഭുവഃ |

തതോഽഹം നാശയിഷ്യാമി

നൈശം തമ ഇവാംശുമാൻ || 6.63.52 ||

അപി ദേവാഃ ശയിഷ്യന്തേ

മയി ക്രുദ്ധേ മഹീതലേ |

യമം ച ശമയിഷ്യാമി

ഭക്ഷയിഷ്യാമി പാവകം || 6.63.53 ||

ആദിത്യം പാതയിഷ്യാമി

സനക്ഷത്രം മഹീതലേ |

ശതക്രതും വധിഷ്യാമി

പാസ്യാമി വരുണാലയം || 6.63.54 ||

പർവതാംശൂർണയിഷ്യാമി

ദാരയിഷ്യാമി മേദിനീം |

ദീർഘകാലം പ്രസുപ്തസ്യ

കുംഭകർണസ്യ വിക്രമം || 6.63.55 ||

അദ്യ പശ്യന്തു ഭൂതാനി ഭക്ഷ്യമാണാനി സർവശഃ |

ന ത്വിദം ത്രിദിവം സർവമാഹാരോ മമ പൂർയതേ || 6.63.56 ||

വധേന തേ ദാശരഥേഃ സുഖാർഹം

സുഖം സമാഹർതുമഹം വ്രജാമി |

നിഹത്യ രാമം സഹ ലക്ഷ്മണേന

ഖാദാമി സർവാനു ഹരിയുമമുഖ്യാൻ || 6.63.57 ||

രമന്യ രാജൻ പിബ ചാദ്യ വാരുണീം

കുരുഷ്വ കൃത്യാനി വിനീയതാം ജ്വരഃ |

മയാദ്യ രാമേ ഗമിതേ യമക്ഷയം

ചിരായ സീതാ വശഗാ ഭവിഷ്യതി || 6.63.58 ||

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ  
യുദ്ധകാണ്ഡേ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥